

APRILIE 1971, LA SIBIU

Întâlnire

La începutul lunii aprilie a avut loc la Sibiu, în sala de veche tradiție a Bibliotecii Astra, o întâlnire a redacției revistei „Teatrul” și a colaboratorilor săi, cu cititorii. La acest prim dialog organizat de revista „Teatrul”, în cadrul unui șir de manifestări dedicate sărbătoririi semicentenarului P.C.R., au luat parte : Radu Popescu, redactorul șef al revistei, dramaturgii Horia Lovinescu și Iosif Naghiu, regizorul Lucian Giurchescu, directorul Teatrului de Comedie, actorii Stela Popescu și Florin Piersic, ziaristii și criticii teatrali: Mircea Grigorescu, Mira Iosif, Alecu Popovici și Ilie Rusu.

Publicăm, mai jos, o relatare prescurtată a întâlnirii noastre.

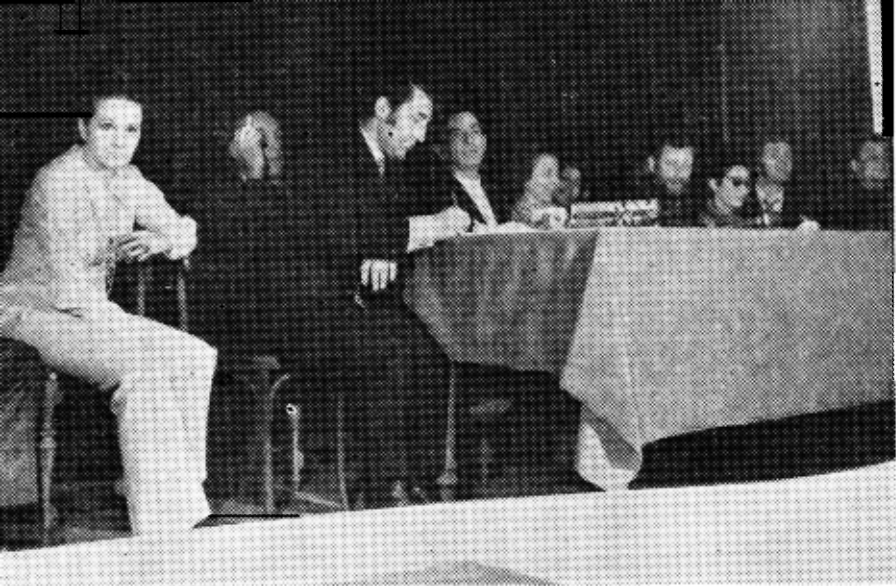
cu cititorii

Și deși începem cu...sfârșitul, trebuie să spunem că nu ne-am înșelat în previziunile noastre, atunci când am ales acest oraș...

Cu trenul sau cu automobilul sosim la Sibiu, aducând emoția unei prime întâlniri cu publicul. Încă în drumul de la gară la „Bulevard“, ne întâmpină afișele întâlnirii, numele revistei, un colț de librărie aranjat ad-hoc...

Cu câteva zeci de minute înainte de ora anunțată, sala Astra e plină „ochi“. Sint luate cu asalt balcoanele, scările ; mulți au pătruns în culise pentru a putea măcar să audă...

Cunoaștem de aproape viața culturală a Sibiului, interesul viu, sincer, pentru problemele artei. Aici, datorită și strădaniei personale a profesoarei Maria Fanache, președinta Comitetului pentru cultură și artă, s-a desfășurat „Cibinium“ ; aici se gîndesc coordonatele spectacologice ale unui tradițional

La masa prezidiului, pe scena sălii „Astra” din Sibiu : Stela Popescu, Horia Lovinescu, Ilie Rusu, Radu Popescu, Maria Fanache, Iosif Naghiu, Mira Iosif, Florin Piersic, Al. Popovici

tirg al olarilor ; aici sînt îmbrățișate cu căldură inițiativele, ideile originale... Și e numai un început. Tradiția orașului, Brukenthalul, concertele de orgă, vechea „Astră”, vecinătatea Rășinarilor, pe al căror cer se profilează acum bustul lui Goga, dar și acest unic peisaj de burg transilvan, poezia nocturnă a străzilor cu siluetă medievală, toate acestea fac un decor firesc oricărei împrejurări în care arta e chemată să-și spună cuvîntul.

...Și cei ce au populat sala „Astreii” (printre care am recunoscut cu bărbii — sau fără — pe mai toți actorii teatrului local), au ținut nu numai să-și spună părerile despre revista noastră, ci să ridice ei înșiși probleme de creație, să-și deslușească nedumeriri, să-și confrunte opiniile. Au avut la dispoziție un întreg colectiv redacțional, dramaturgi, actori. Am simțit interesul cu care a fost așteptată întîlnirea cu unul din cei mai cunoscuți dramaturgi — Horia Lovinescu, sau opiniile unui regizor ca Lucian Giurchescu. Gîndurile despre revistă au fost interesante, utile, nu au lipsit nici „ofurile” personale, și nici cele colective. Dialogul scenă-sală ar fi putut continua pînă noaptea tirziu ; discuția devenea tot mai fierbinte...

...Pe scenă au rămas apoi stăpinii ei firești : actorii.

Sibienii, ca gazde, fac deschiderea : actrița Livia Baba e într-o ipostază insolită, ca interpretă a unor poeme de Miron Radu Paraschivescu, acompaniată la chitară de colegul ei Nicu Niculescu. Florin Piersic desfășoară un întreg „show”, cu o vervă și o abilitate demne de un „conferențiar” de profesie. Sibienii sînt încințați de viziunea modernă pe care Piersic o conferă poeziei lui Vlahuță „Unde ne sînt visătorii?”. Maiakovski e recitat cu un patos tumultuos... Ingenuă, cu umorul subțire filtrat, aparent timidă, dar dominînd scena, Stela Popescu declanșează salve de aplauze. Toată lumea ride... Actrița și-a cucerit și laurii ardeleni. În sfîrșit, Kitty Stroescu bate cadența sonetelor lui Shakespeare, iar Ion Buleandră recită din Goga...

Publicul se desparte cu greu de sală, și mai greu de interlocutorii săi bucareșteni. Nu lipsesc „vinătorii de autografe”, candidații la porțile gloriei, admiratoarele lui Piersic, admiratorii Stelei Popescu...

Și dacă acestea au fost momente ale „prologului” și „epilogului” întîlnirii revistei „Teatrul” cu sibienii, vă invităm să ascultați dialogul, uvertura ciclului de consfătuiri, pe care redacția ține să le aibă și cu cititorii săi, din alte orașe ale țării...

Radu Popescu : „Am ales acest loc nu printr-o aruncare de zaruri pe harta țării...”

MARIA FANACHE (președinta Comitetului pentru cultură și artă al județului Sibiu) :

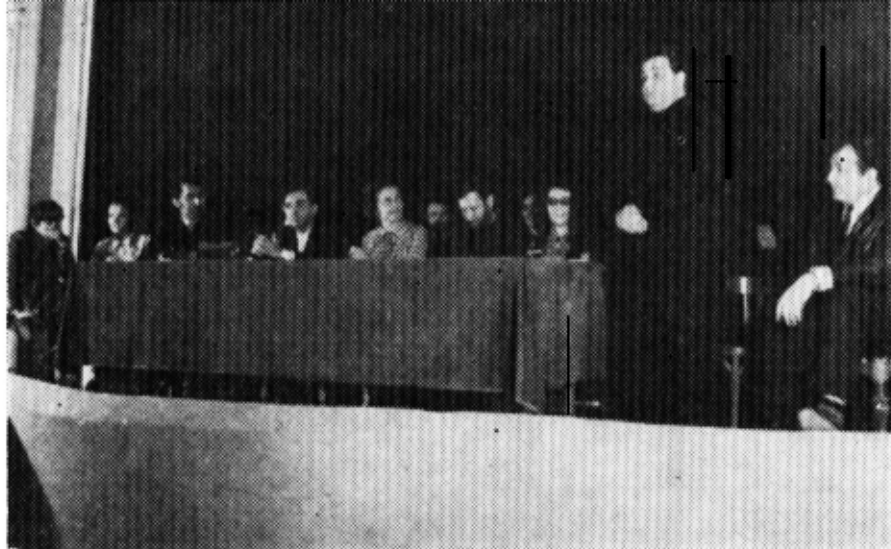
Publicul sibian are astăzi plăcerea să se întâlnească aici în orașul nostru cu redacția revistei „Teatrul”. Pentru noi e importantă această primă întâlnire din șirul de convorbiri pe care revista intenționează să le angajeze cu cititorii săi — actorii și oamenii iubitori de artă din întreaga țară. Faptul că ne-a ales pe noi, sibienii, cei dinții, pentru un asemenea dialog, ne emoționează. Ținem de aceea, să mulțumim redacției revistei „Teatrul” că și-a îndreptat primul gând înspre Sibiu, și mulțumindu-i ne simțim datori să-i mărturisim și gândul nostru : și anume că vom face astfel încât activitatea pe tărîmul artei dramatice, interesul pentru această admirabilă artă care e teatrul, să sporească în orașul nostru, potrivit frumoaselor lui tradiții. În acest sens, momentul de astăzi, reprezintă un imbold real pentru noi. Încă o dată bun venit *Teatrului* și, în consecință, să dăm curs desfășurării întâlnirii noastre.

RADU POPESCU :

Trebuie de la bun început să vă spun că prezența noastră aici, foarte târzie — și veți putea de îndată număra minutele, lunile și anii acestei întârzieri — a fost determinată de două ocazii, de două stimulente : în primul rînd de sărbătorirea semicentenarului înființării Partidului Comunist Român, partid în al cărui program de cultură, revista noastră îndeplinește și ea o modestă, dar importantă sarcină, și, în al doilea rînd, și cu modestie în umbra unei date istorice atît de mărețe, de însăși

aniversarea revistei „Teatrul” care, în această lună, împlinește 15 ani de la apariția sa. Acestea sînt prilejurile, cum am spus, stimulentele care ne-au făcut să ieșim dintre zidurile redacției și să vă căutăm în contactul direct cu publicul, și nu spun în contact direct numai cu cititorii noștri, pentru că sper că din publicul de astăzi se vor alege mai mulți cititori ai revistei noastre. Cauzele care ne-au făcut pe noi să alegem pentru acest periplu, pe care îl începem astăzi, orașul dv., sînt numeroase.

Este evident, în primul rînd, că orașul dv. ne este drag și odată cu el ne sînt dragi locuitorii lui. Și că această dragoste o purtăm pentru importantele lui tradiții culturale și artistice, și, deopotrivă, pentru importantele lui realizări actuale, în cultură și în artă, realizări între ale căror resorturi, eu trebuie să pomenesc în primul rînd Comitetul de cultură și artă al județului dv. Vă rog să mă credeți că nu declar aceasta ca pe o simplă ceremonie, ci că o fac cu o profundă convingere, deoarece eu personal — nu ca redactor șef al revistei „Teatrul” — m-am mai găsit aici ; și m-am găsit atunce, ca un — cum să vă spun — ca un activist al manifestărilor dv. culturale locale, ca un oaspete al lor, încît cunosc importanța și valoarea activității Comitetului dv. de artă între ale cărui resorturi, vă spun, importante, trebuie să număr, în rîndul al doilea, importante realizări și rolul dinamic, creator și fecund, pe care îl joacă în viața dv. culturală și artistică teatrul de aci, cu foarte va-

Al. Popovici : „Iubim Sibiul pentru importantele lui tradiții culturale și artistice...”

loroasa sa trupă, cu foarte harnica și bine-orientata sa conducere. În sfârșit, ne-a mai determinat ceva să alegem orașul dv. Și anume : aci se petrece un fenomen de coexistență, de împletire și de determinare culturală la care participă o populație germană foarte veche, foarte exercitată în cultură și a cărei cultură națională a știut de-a lungul timpurilor, și știe, mai ales astăzi, să se dezvolte cum vă spuneam, în determinare reciprocă și în împletire permanentă cu cultura românească. Această cultură joacă de asemenea în orașul dv. un rol important, pe care noi, care sîntem nu atît obligați cît foarte doritori, foarte setoși de a cuprinde întreaga noastră mișcare teatrală și culturală, de a o îmbrățișa în întregime de pe punctul nostru fix de lucru care este Bucureștiul, — spun — ne căznim s-o cunoaștem bine și am dori s-o cunoaștem și mai bine. Iată deci suficiente motive care pot explica prezența noastră aici, nu printr-o aruncare de zaruri pe harta țării, ci printr-o alegere îndelung chibzuită și deliberată de noi la București. Vă repet, noi sîntem mulțumiți că ne aflăm aici, că am ales acest loc și că nu sîntem numai noi membrii redacției, dar că au vrut să ne însoțească aici cîțiva dintre cei mai aleși și mai importanți colaboratori ai noștri, cu a căror prezență în paginile noastre revistei noastre își câștigă publicul și-și realizează misiunea. La acest elan de dragoste, pe care vă rog fierbinte să-l recunoașteți ca atare, purtăm nădejdea să ne răspundeți la modul în care noi dorim să decurgă această întîlnire, și să se petreacă această cunoștință, — adică dialogînd cu noi : adresați-vă nouă, — cu păreri și întrebări — ca cititori ai revistei „Teatrul”, sau ca public al teatrului românesc, ca cititori ai dramaturgiei române, ca martori ai acestui fenomen complex, vast

și deosebit de important în activitatea esențialmente dinamică și educativă a culturii noastre socialiste. Prezența noastră aici este, ca să spun așa, organizată, tocmai de aceea, din punctul de vedere al oamenilor care vor răspunde întrebărilor dv. Avem aici cu noi dramaturgi. Dramaturgia română este domeniul cel mai important, de căutare și chiar de publicare, de editare al revistei noastre. Dacă noi n-am fi editori de dramaturgie română, evident că nu ne-am îndeplini cel puțin jumătate din sarcina noastră ideală, ca și din sarcina noastră concretă, practică. Avem aici un regizor, este unul dintre cei mai buni și dintre cei mai cunoscuți regizori, care mai are și avantajul de a fi și directorul unui teatru. Este deci un om care trăiește fenomenul teatral dinăuntru, care scrie des în paginile noastre și care poate să răspundă la anumite întrebări mai bine, deci, decît oricine, pentru că activitatea noastră teatrală din punct de vedere al conducerii ei culturale, administrative, este o activitate care stă în centrul multor preocupări și foarte deseori, vă rog să mă credeți, eu o știu — în centrul preocupărilor publicului. Avem aci cu noi actori, căci dacă n-ar exista actori, n-ar exista teatru și n-ar exista revista „Teatrul”. Dacă noi nu ne-am ocupa în principal, de actori, dacă noi n-am face din actori, cum să spun, nu numai oglinda vieții noastre teatrale, dar însuși fenomenul de refracție dintre public și teatru, iarăși nu ne-am îndeplini misiunea. În sfârșit, avem aici reprezentanți ai redacției noastre, care sînt, în general, critici și teoreticieni ai dramaturgiei și artei spectacolului, oamenii, credeți-mă, cu sarcina cea mai grea din acest fenomen, pentru că ei sînt cei care fac legătura și care încearcă comentarea și tălmăcirea fenomenului teatral pentru un public vast, pentru un public care

Dialogul se desfășoară spontan și rodnic...

nu e de specialitate, și pentru un public căruia trebuie să i se stîrneasă, în primul rînd, sentimentul pentru teatru și cultura generală. Ei, acești nefericiți care se numesc purtătorii condeiului critic și teoretic în materie de teatru, sînt cei în care se concentrează nemulțumirile ambelor părți, și ale publicului și ale oamenilor de teatru. Toemai pentru că știm că această parte a activității noastre stîrnește întrebări, stîrnește nedumeriri, stîrnește insatisfacții, după cum stîrnește și satisfacții, am îngroșat numărul criticilor. Ei pot răspunde întrebărilor dv. în așa fel, încît *grosso modo*, nu-i așa, — toate domeniile în care se poate organiza și în care se poate dezarticula o cercetare teoretică și analitică în domeniul teatrului, să fie cu modestie, desigur, dar cu siguranță, acoperite în fața dv. de oameni de specialitate. Aș dori, așadar, să răspund la întrebări, și vă rog să procedați la această interogație, la această stîrnire, la această critică a noastră. Cum veți dori, cu maximum de sinceritate, în spiritul care trebuie să devină foarte, foarte prezent, foarte activ, al unei strînse legături, dintre redacția singurei noastre reviste de specialitate, a celei mai mari reviste de teatru din țară, și publicul cititor, publicul teatrului.

LADMISS ANDREESCU (scriitor) :

M-ar interesa o oglindă a activității revistei „Teatrul” și o perspectivă a ei. Și, desigur, vorbind despre activitatea revistei, mă gîndesc, în mod implicit, la activitatea teatrului nostru, din Sibiu, dedicată aniversării semicentenarului partidului nostru.

RADU POPESCU :

Eu zic să pornim de la particular spre general, așadar, să-l invităm să răspundă, pe

tov. Mircea Braga, directorul Teatrului din Sibiu, care se află aici, însoțit de un grup de actori.

MIRCEA BRAGA :

Teatrul sibian a considerat oportun ca marele eveniment trăit de toată țara, marea aniversare a semicentenarului partidului, să nu fie întîmpinat printr-o singură premieră sau două, ci, în măsura posibilităților, a disponibilităților instituției noastre, să facem cumva ca întreaga stagiunea 1970/71 să fie pusă sub semnul lui. Ne-am străduit în acest sens să atingem nivelul calitativ superior care se impunea. Mai mult decît atît, nu am vrut să facem din această stagiune un prilej festiv, dimpotrivă, l-am socolit un deosebit stimulent de muncă, în măsură a ne determina să ne concentrăm și să ne punem la încercare toate forțele noastre creatoare, pentru a umple golurile de care sîntem conștienți, pentru a vedea ce ne rămîne de făcut. În afară de spectacolul, lucrat în special pentru a participa la Zilele dramaturgiei originale, teatrul nostru a mai scos două premiere cu piese din dramaturgia românească. Sîntem pe punctul să organizăm, o săptămînă a dramaturgiei românești, în cadrul căreia vom prezenta și alte spectacole din repertoriul nostru permanent.

În altă ordine de idei — pentru a dialoga — aș vrea să discutăm o latură a activității revistei „Teatrul”. Personal, găsesc mai mult decît salutară noua formulă în care apare revista. O găsesc foarte interesantă și foarte utilă pentru noi, cei ce lucrăm în instituțiile profesionale. Mai mult, și mi se pare esențial, o găsesc în stare să ne ofere tuturor niște sugestii de lucru, iar uneori prin publicarea unor materiale sub semnături de

...Ascultînd cuvîntul cititorilor...

prestigiu, aptă să ne dea îndrumări competente. Mă întreb însă — și propun aici spre meditare — dacă nu cumva ar fi bine ca revista „Teatrul” — să abordeze în paginile ei, în mai mare măsură ca pînă acum, și unele probleme teoretice. Probleme de teorie a artei spectacolului, studii despre regie, interpretare și așa mai departe. Desigur că sînt foarte utile și mai ales foarte bine venite atunci cînd sînt pozitive, cronicile la spectacole; totuși avem nevoie și de incursiuni teoretice în număr mai ridicat, fiindcă „Teatrul” este, la urma urmelor, singura noastră revistă de specialitate. Vă mărturisesc sincer că, din acest punct de vedere, secretariatele literare în timpînă, de multe ori, adevărate greutăți în procurarea unor materiale documentare care să vizeze probleme de teorie a spectacolului, de istoria teatrului, sau a stilurilor ș.a.m.d. Studii și cercetări de teorie, semnate de condeie la fel de avizate cum sînt cele care semnează în prezent, ar spori interesul pentru revistă. Repet, asemenea studii există, dar eu simt nevoia să le întîlnesc în număr mai puțin restrîns.

MIHAI INSURĂȚELU (tehnician):

Teatrul nostru din Sibiu și-a cîștigat un prestigiu destul de frumos; mai ales, cînd pune în scenă piese de teatru accesibile tuturor nivelelor de cultură, teatrul nostru este asaltat de spectatori. Dar se montează și piese părăsite de public a doua zi. Și atunci, întreb: oare dramaturgul nu se supără cînd piesa sa este intrucîtva schimbată? În al doilea rînd, pînă unde poate merge îndrăzneala regizorului, în modificările textului, pînă unde poate merge foarfeca?

Ca să nu fiu rău înțeles — mă refer concret la spectacolul *Zamolxe*, după Blaga. Vă spun drept, o parte dintre spectatori nu și-au dat seama cînd a luat sfîrșit spectacolul, și a trebuit să vină la rampă un actor, să spună: „Zamolxe a murit!”

RADU POPESCU:

Tovarășe Înșurățelu, eu n-am văzut spectacolul de care vorbiți dv. și nu l-a văzut de asemenea nici unul din redactorii revistei „Teatrul”, prezenți aci. L-au văzut însă redactorii ai revistei „Teatrul”, care au relatat în paginile noastre despre acest spectacol. Pot însă să vă spun că despre acest final, am aflat că făcea parte dintr-un cod, și că apariția la final a actorului care a spus „Zamolxe a murit!” era o operație de decodare. Acuma noi avem aici un regizor care este — asta vă pot spune, deoarece spectacolele lui le văd pe toate — atît de bun, de inteligent și de liber pe ideile lui, încît pînă azi n-a utilizat nici „codul” nici „decodarea”. Mai mult nu vă pot spune, deoarece n-am văzut spectacolul *Zamolxe*, iar o discuție despre dreptul regizorilor de a interveni ar trebui să înceapă și la Sibiu, dar dacă am face-o noi, nu toate orașele țării românești, dar nici toate orașele Europei sau ale lumii întregi tot n-ar termina-o! Pentru că discuția asta noi o ducem la București, deja de vreo 15 ani! Vă pot spune doar că revista „Teatrul”, în limitele obligației sale de a lăsa tuturor celor ce scriu și iscălesc în paginile sale, libertatea deplină a convingerilor lor, deci, în aceste limite, revista „Teatrul” a luat o oarecare atitudine în această problemă care nu mai are sfîrșit. Ea a luat atitudine, situîndu-se în general, lîngă scriitor, încercînd

Publicul se desparte cu greu de interlocutorii
bucureșteni

să facă respectate — am să folosesc un termen care vi se va părea exagerat — cu sfințenie drepturile scriitorului! Dar ce putem noi face împotriva regizorilor care sînt suveranii absoluți ai teatrului contemporan, ai scriitorilor contemporani, și prin asta, aproape chiar și suveranii noștri, ai celor de la revista „Teatrul“! Propun ca un dramaturg atît de important ca Horia Lovinescu să vă spună ceva în această problemă.

HORIA LOVINESCU :

În legătură cu problema libertății regizorului și a suferințelor dramaturgului, în mod paradoxal, eu — și de mult — nu mă așez pe aceeași poziție cu Radu Popescu. Nu voi face aici nici o teorie, nici nu-mi place, nici nu mă pricep. Cred că lucrurile stau foarte simplu. Aș putea spune că sînt elementare. Dacă regizorul are mai mult talent decît autorul, atunci el are toate libertățile. Dar în momentul cînd autorul are mai mult talent decît regizorul, acesta trebuie să fie disciplinat. Asta este totul.

OCTAVIAN HULEA (elev) :

Am călătorit prin țară și cunosc o serie întreagă de teatre : Teatrul tineretului din Piatra Neamț, Teatrul Național din Iași, cel din Bacău, teatre din București. Mă întreb de ce directorii, sau, mă rog, regizorii de teatru nu dau destulă importanță generației tinere de actori. Actorii buni, desigur, și-au făcut un renume, de pildă un Florin Piersic ; dar aproape în toate teatrele sînt actori tineri care nu sînt folosiți, și totuși iau salariu !... Aș propune să se facă un teatru aparte numai din tineret !.

RADU POPESCU :

Noi avem aici doi directori de teatru, și avem și actori despre care eu pot afirma că sînt tineri, dar să vedem dacă vei recunoaște și dumneata, tovarășe Hulea, că sînt tineri ! Cine preferi să-ți răspundă, un director de teatru sau un actor ? Poate amîndoi ? Uite, Lucian Giurchescu, sînt convins că are o explicație pertinentă, iar Florin Piersic este un actor tînăr.

OCTAVIAN HULEA :

Da, am jucat cu dînsul în *Columna*. (Rumoare, aplauze).

RADU POPESCU :

Va să zică dumneata ești actor ! Atunci, să-ți răspundă Florin Piersic, colegul dumitale din *Columna* !

FLORIN PIERCIC :

Mi-e greu să vorbesc după Radu Popescu și după Horia Lovinescu. E foarte greu. Eu sînt emoționat, în primul rînd, din cauza dumnealor și după aceea din cauza dv. Dar, mă rog, acum am să încerc să-i răspund tovarășului Hulea, partenerul meu din *Columna*, și prin urmare și al Antonellei Lualdi partenera mea din acest film ! Va să zică dumneata ai văzut teatru, ai fost la spectacole ! Dar cine oare juca în spectacolele acelea ? Erau actori, și tineri și bătrîni. Uite cum e „figura“ : teatru numai de tineri nu se poate face. Căci, într-o piesă trebuie să fie și cîte o babă, și cîte-un moșneag ! Apoi, uite care-i povestea, în legătură cu genera-

Victor Nistea : un roi de întrebări

ția tină. Noi cei de aici nu mai sintem tineri? Stela Popescu o foarte tină, foarte talentată. Eu însă, nu mă mai socot tină. De curînd, am jucat într-un film, serialul *Haiducilor*, și au încercat, în film, să mă îmbătrînescă. Mi-am lăsat barbă, mustată... Nu e genul meu, da-mi place. Acum, spune toată lumea, că am îmbătrînit. Poate e adevărat. Am treizeci și cinci de ani... Cît despre actorii tineri, cei pe care-i cunosc eu, joacă, și credeți-mă, eu țin cu actorii! Desigur, că sint foarte mulți actori tineri care nu joacă, dar vreau să vă spun întreg adevărul. Sint mulți actori tineri care nu au de ce să joace! Nu sint de meserie! Cred că m-ați înțeles... Dar aș putea să vă dau o listă de zece actori tineri de la Teatrul Național, tineri absolvenți, care joacă aproape în fiecare piesă. Sigur că nu-l joacă pe Karl Heinz din *Heidelbergul de altădată*, fiindcă rolul ăsta îl joc eu, și dacă l-ar juca ei atunci eu ce-aș mai face? Aș putea să vă dau și foarte multe alte exemple: la Teatrul „Nottara”, unde e director Horia Lovinescu, am impresia că numai actorii tineri joacă. Vă pot înșira o listă întreagă: Alexandru Repan, Anda Caropol, Melania Cîrje, Dorin Varga și, deși nu pot s-o socotesc pe Liliana Tomescu, care nu-i aici de față, foarte tină, ea este o extraordinară actriță tină, pentru că este în plină potență artistică. Aș adăuga că nu există teatru din țară, în care să nu joace vedetele tinere ale teatrului respectiv. Probabil însă că tov. Hulea dorește să fie cit mai mulți tineri în teatru. Tineri, proaspeți, cunoscuți de public. Adică, cit mai multe vedete tinere. Vă asigur că sint!

RADU POPESCU :

Probabil că nimeni n-ar mai găsi ceva de adăugat, după cele spuse de Florin Piersic. Eu vreau să mai spun totuși, că afară de conținutul pertinent al răspunsului său, soarta actorilor nu este în mîna revistei „Teatrul”. Este în mîna directorilor de teatru și a politicii generale de teatru. Aveți vreo nemulțumire, în ceea ce privește activitatea și politica revistei *Teatrul* față de actorii tineri? Asta ne interesează în primul rînd.

OCTAVIAN HULEA :

Să-i popularizați mai mult. Am văzut actori tineri, în roluri foarte mari, despre care nu s-a prea scris.

RADU POPESCU :

Se poate să fi lipsit vreunul... Dar, dumitale ți se pare că în activitatea noastră există o asemenea lipsă categorică? Noi am organizat colocvii cu actorii tineri, cu promoții întregi, interviuri cu personalități, discuții pe probleme de organizare, de distribuție, de învățatură.

HORIA LOVINESCU :

Dacă-mi permiteți o simplă completare: drama teatrului românesc la ora actuală este lipsa actorilor de vîrstă! Aceștia lipsesc acum. Marii actori s-au dus, și trecem printr-o cumplită criză a actorilor de vîrstă.

CORNEL IRIMIE (directorul Muzeului Brukenthal) :

Pentru că e vorba de teatru, trăiesc încă sub impresia copleșitoare a unui mare spec-

Horia Lovinescu : „Drama teatrului nostru azi
— lipsa actorilor de vîrstă...

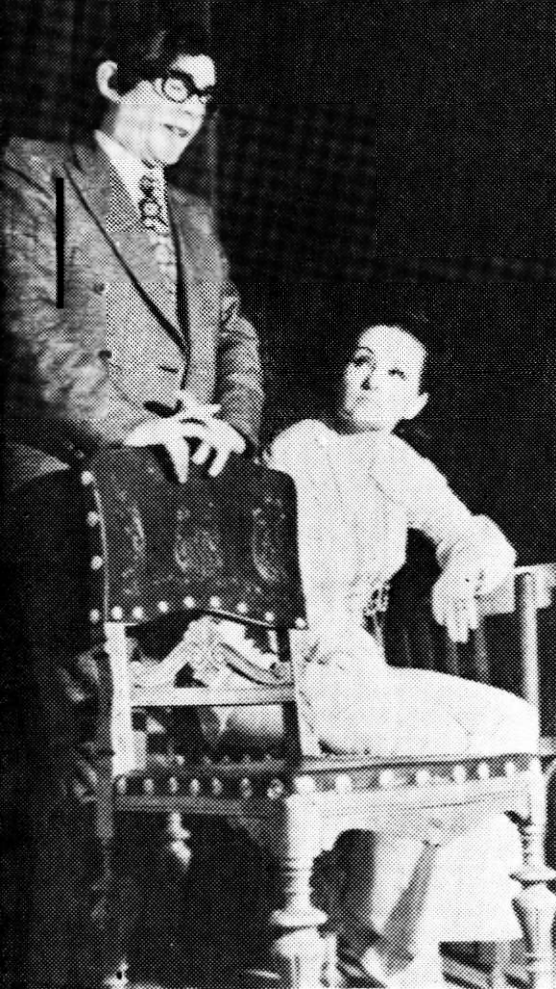
tacol la care au participat cel puțin 5000 de oameni. Ieri, la Rășinari, cu ocazia aniversării lui Octavian Goga ! Miile de oameni, care au fost acolo, au asistat la un spectacol, pe o scenă, dacă se poate spune așa, „în aer liber“. Asta înseamnă că publicul sibian este interesat, este doritor de teatru, și dornic să converseze cu cei care scriu piesele de teatru, cu cei care le prezintă și cu cei care le comentează. Publicul sibian este un foarte bun public de teatru, pentru că este foarte pretențios. E foarte pretențios și exigent și de aceea aș propune revistei „Teatrul“ să facă o anchetă sociologică la Sibiu, ca împreună cu alte instituții sau organe de competență să sondăm acești spectatori sub toate aspectele, deopotrivă publicul român și german, fiindcă la noi la Sibiu există o puternică sudură între spectatori de naționalități diferite. V-aș mai face o propunere : experimentul realizat doi ani consecutiv în cadrul „Cibiniului“ a dovedit că spectacolele în aer liber, bine făcute, au un mare succes. Cred că Egnont, prezentat în curtea interioară a palatului Brukenthal, sau Alizuna, în „Parcul de sub arini“, dacă ar fi repetate, s-ar bucura în continuare de succes. Aș propune să reflectăm mai mult la acest gen de spectacol și, ca dramaturgii, dacă se poate, să scrie anume pentru teatrul în aer liber. Bineînțeles, alegîndu-se niște teme corespunzătoare. Lucrez în colectivul condus de tovarăsa Fanache, și vă mărturisesc, că de mult ne punem problema cum să facem ca o serie de creatori să vină la Sibiu, să cunoască mediul de aici, care are un specific aparte. Desigur, problemele sînt aceleași în toată țara, dar mă gîndesc la specificul istoric al orașului nostru. Se spune că Sibiu este orașul arhivelor și muzeelor. După București, noi

deținem cea mai mare arhivă și cel mai mare complex muzeal din țară. Documentele cu care lucrăm ne conving adesea că temele istorice își pot găsi aici o prezentare adecvată, întrucît ideile și mesajele unor acte sau evenimente din trecut se realizează pe deplin, abia în vremea noastră, devin actuale și reale prin întreaga politică de azi a partidului nostru. Este prea puțin cunoscută de scriitori această istorie a Sibiului, care deține o poziție aparte în istoria culturii românești, fiind punctul de legătură între toate Țările Române. Repet, există aici numeroase izvoare documentare pentru trecutul nostru istoric.

Noi vă mulțumim pentru această întîlnire, și cred că ea trebuie să însemne un punct de plecare pentru cei care scriu piese de teatru, pentru cei care le realizează și ajută la mersul înainte al teatrului românesc. Cît despre rolul revistei „Teatrul“, noi îl vedem mult mai extins decît și-l imaginează unii. Revista nu trebuie să fie numai un mijloc de informare teatrală, de promovare și discuție teoretică, ci să pătrundă într-un cerc și mai larg de oameni de cultură, dincolo de sfera celor de specialitate.

VICTOR NISTEA (avocat, poet) :

Invitat la dialog, îmi îngădui o observație critică. Mi se pare că din revista „Teatrul“ lipsește piesa, literatura dramatică. Este adevărat că na citește fiecare număr, nu am legături deosebite cu teatrul, dar cunosc totuși revista și mă întreb de ce nu publică mai mult teatru și, în special, piese scurte, într-un act. Mă întreb, de asemenea, dacă „Teatrul“ este revista de teatru a Bucureștiului sau a

Lucian Giurchescu : „Să respectăm diversitatea gusturilor” (Stela Popescu pare a fi de aceeași părere)

țării. întregi? Vă întreb, deoarece nu am întâlnit decât foarte rar oglindită activitatea teatrelor din provincie. Aș mai aborda o problemă, care mi se pare că nu este tratată destul în paginile revistei dv. Aș numi-o „boala” regizorului de a moderniza cu orice preț. Este adevărat că teatrul, la un moment dat, a evoluat de la clasic la absurd, și că astăzi toată lumea vrea să joace teatru absurd. Dar ce se înțelege azi prin teatru modern? V-aș sugera să vă ocupați mai mult de acest fenomen, să-l explicați. De pildă, un eșec, o cădere cum a fost modernizarea

giale cu *Năpasta*, aici la Sibiu, ar fi bine să fie luată în vedere în revista dv. Și acum o altă întrebare : în numerele pe care le-am citit din „*Teatrul*” n-am întâlnit reflectată activitatea unui dramaturg pentru care am un deosebit respect : Ion Luca. I-am citit vreo 20 de piese și, cel puțin cinci-șase mi s-au părut deosebit de bune. Mi-aș permite să vă întreb ce se întâmplă cu opera acestui scriitor? De ce nu este ea mai mult jucată?

RADU POPESCU :

Tovarășul Nistea a pus mai mult decât o întrebare, a părut să dea drumul unui adevărat roi de întrebări, la care trebuie să răspundem oarecum metodic, și împărțindu-ne sarcinile. De pildă, domnia sa are o nedumerire în privința unui dramaturg și ar vrea fie să se lămurească aici cu ajutorul nostru, fie să ne vadă pe noi devenind de aci înainte purtătorii speciali ai steagului acestui dramaturg. Ion Luca este un dramaturg pe care noi îl cunoaștem, pe care toată lumea îl respectă pentru o operă într-adevăr harnică, consecventă, considerabilă ca volum de muncă. Dar de ce nu este jucat Ion Luca mai mult, asta nu vă pot spune eu. Asta vă pot spune directorii de teatru care-l includ sau nu pe Ion Luca în repertoriul lor! Cînd este Ion Luca jucat, vă pot afirma că revista „*Teatrul*” nu a uitat niciodată să oglindească, după părerile cronicarului respectiv, valoarea piesei și a celui spectacol. Dv. spuneți că nu citiți, chiar număr cu număr, revista noastră. Asta explică de ce credeți că revista nu s-a ocupat, de pildă, de spectacolul cu *Năpasta* de Caragiale de la Sibiu. Revista s-a ocupat, și încă într-un mod foarte limpede și categoric prin cronica amplă, semnată de tov. Mira Iosif, care este aici lângă noi. În ceea ce privește restul întrebărilor dv. aici ar trebui să ne împărțim nițel sarcinile, răspunzându-vă. Ideile privitoare la o desfigurare modernistă, la o desfigurare voită, fără excepție, condusă de un singur sens al repertoriului dramaturgie, indiferent de categoria lui literară, nu mi se pare a constitui chiar o categorie bine definită și majoră a activității noastre teatrale. Dar, deoarece îl avem aici, alături, pe Lucian Giurchescu care e deopotrivă director și regizor și care este unul dintre regizorii care a știut cu foarte fină inteligență să țină hotărât dintre excesul modernist și excesul academic, tradiționalist, l-aș ruga să vă răspundă el la această problemă.

LUCIAN GIURCHESCU :

Mie mi se pare că principala problemă în teatru și în artă, în general, este cea a respectării diversității de gusturi a celor care vin în sală. Ar fi stupid și caraghios ca cineva să-și imagineze că deține cheia cu care poate mulțumi pe orice om care vine la teatru, care intră într-o sală de cinema, sau care deschide un televizor. Marele avantaj al televizorului este că dacă nu ne place o emi-

siune, răsucim butonul (dacă avem ambele canale), sau îl închidem. La teatru, de obicei, pentru că sîntem bine crescuți, nu ne ridică să ieșim, dar cînd plecăm spunem celorlalți din familie: „Nu te duce, domnule, că nu merită“. Dar, se întîmplă ca de la același spectacol, unii să plece revoltăți, și alții fascinați. Am să vă dau un alt exemplu. Unul dintre cele mai moderne, deja clasic-modern teatru din Europa, este cel de la Wrocław, condus de regizorul Grotowski. Teatrul acesta are foarte mulți partizani și foarte mulți detractori. Dar nu asta e important, ci faptul că acest teatru nu s-a născut nici într-o metropolă, nici într-un mare centru cultural, ci într-un mic orașel din Polonia, la Opole. Un grup de tineri au terminat Școala de teatru de la Varșovia, și au plecat la un teatru mic, cum ar fi la noi Turda, și acolo au început să experimenteze. Au plecat de la premisa că pentru un public nou, necunosător de artă, trebuie să încerce să facă un teatru nou. Și experiența le-a reușit. Oamenii din orașul respectiv, au înțeles perfect acest teatru modern, pentru că acest teatru modern a fost alfabetul lor. Nu înseamnă însă, că toată lumea dorește numai un asemenea gen de teatru. Problema modernității sau, să zicem, a respectului față de autor, este, așa cum a spus Horia Lovinescu mai înainte, o problemă de talent. Același lucru se poate face bine sau se poate face prost. În toate domeniile artei există creatori autentici și imitatori, epigoni, grafomani. În mod normal, atunci cînd simți nevoia să încerci altceva, sigur că există riscul șocului, riști să crezi nemulțumiri, pentru că noi, ca oameni, sîntem făcuți să fim puțin conservatori. Dacă modernizarea teatrului mie mi se pare că este un fenomen necesar și normal, nu înseamnă neapărat că fiecare experiență care se face înseamnă implicit modernizare. Pentru că putem să facem și experiențe proaste, putem să nu avem talent. Important este altceva. Important este să știi ce vrei să spui atunci cînd lucrezi, fie cu mijloace clasice, moderne, sau cu orice fel de mijloace. Greșeala cea mare care se comite la noi este că foarte des imităm, dorind să fim la modă. Atunci se creează un divorț între noi și publicul de cea mai bună calitate. Eu cred că publicul reprezintă, în general, o masă de oameni inteligenți. Dacă știi ce vrei să spui, atunci publicul vine. Îmi permit să nu fiu modest și să spun că, cu ani în urmă, cînd am pus pentru prima oară o piesă de Brecht la București, (scriitor nejuocat pe atunci la noi), toată lumea credea că el este un autor plicticos și neinteresant. Am făcut atunci un fel de pariu cu mine, ca să demonstrez că Brecht nu-i nici plicticos și nici neinteresant. Și am câștigat partida. La ora asta nu i se pare nimănui curios că o piesă de Brecht se poate reprezenta în teatru de 150 de ori. În al doilea rînd important este să nu crezi că numai tu ai în teatru dreptate. Comprehen-

Florin Piersic : „Eu nu mă mai socot tînăr...“ (A împlinit 35 de ani — nota redacției)

siunea, receptivitatea la înnoirea fenomenului teatral mi se pare o condiție primordiale în artă.

MIRA IOSIF :

S-a afirmat aici că revista „Teatrul“ ar deține într-o oarecare măsură monopolul Bucureștiului. Fără îndoială, că datorită noastră față de toate teatrele din țară nu este încă, și nici nu poate fi cu ușurință în întregime îndeplinită. Nu răspundem uneori cu toată promptitudinea sau punctualitatea la absolut toate premierele teatrelor din țară. Ar fi și imposibil. Totuși, dacă ați urmări cu mai multă atenție revista, ați vedea că nu există număr din caietul nostru lunar în

Cornel Irimie : „Este prea puțin cunoscută de scriitori această istorie a Sibiului”

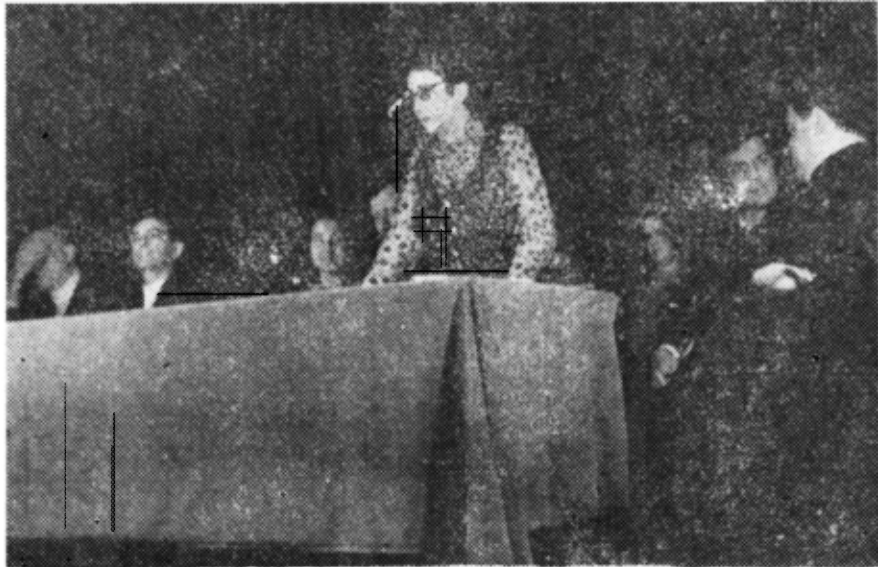

Aureliu Buiculescu : „Scena este pentru noi o școală continuă a vieții”

care să nu acordăm multe pagini fenomenelor teatrale mai importante din țară, pieselor în premieră, urmărind aici niște criterii precise. Desigur, noi nu scriem despre fiecare spectacol al celor 36 de teatre din țară, dar nu există premieră și în primul rând text dramatic lansat în premieră absolută pe țară — și mă refer în primul rând la piesa originală, — indiferent de orașul în care se lansează, Reșița, Petroșani, Botoșani sau Sibiu, neglijată de redacția noastră ! Dimpotrivă, noi ne străduim să consemnăm asemenea evenimente, după cum încercăm să realizăm periodic profiluri ale tuturor teatrelor din țară : cu alte cuvinte nu facem cronicile la întâmplare, ci le organizăm dincolo de valoarea spectacolului, căutând să reproducem un desen semnificativ al fenomenului teatral național, să transcriem un soi de grafic de activitate al scenelor noastre. În preocupările noastre se integrează în aceeași măsură, organizarea unor dezbateri, ceea ce numim „mesele rotunde” ale revistei „Teatrul” : aici am încadrat de pildă, discuția cu și despre promoția 1964, promoție de tineret care semnifică azi mult în teatrul nostru ; sau o incursiune în laboratorul de creație al unei piese originale contemporane, o vorba de *Intinericul* sau *Gluga pe ochi*, piesa lui Iosif Naghiu, prezent și el aici. Și fiindcă nu sîntem revista Bucureștiului, am pus în discuție situația Teatrului Național din Iași și ne propunem, în continuare, să inserăm pe agenda unor asemenea convorbiri, activitatea altor scene din țară. Ne străduim în măsura în care putem cuprinde, și desigur că sîntem departe de a epuiza activitatea de ansamblu a fenomenului teatral românesc.

AURELIU BUICULESCU (tehnician, uzinele „Independența” Sibiu) :

Sibiul vrea să prindă din nou aripi, să nu mai doarmă pe laurii succeselor trecute ;

Mira Iosif : „Căutăm să reproducem un tablou semnificativ al fenomenului teatral național...”

Sibiul se trezește și, instinctiv, tovarășul Radu Popescu și colegii săi au simțit această chemare a noastră. Să nu uităm că în Sibiu au trăit și au lucrat Gheorghe Lazăr, Octavian Goga și alți mari oameni, care au marcat, în trecutul Ardealului, epoca lui de aur. Sinteți bine veniți, că ați înțeles chemarea Sibiului. Pentru aceasta, noi cu toții, vă mulțumim. În ceea ce privește teatrul, scena este pentru noi o școală continuă a vieții. Nu vreau să analizez în amănunt activitatea teatrului de aici, dar noi simțim ca spectatori o lipsă a regizorului. Dacă la unele spectacole, jumătate din sală pleacă cu piesa neînțeleasă, rezultatul este că la a doua reprezentare nu mai vin spectatori. Vreau să repet că, deși avem actori de calitate, ne lipsește regizorul, ne lipsesc animatorii, cei care trebuie să țină seama că trăim în secolul 20, în secolul călătoriilor omului spre lună, al mașinismului, al matematizării. În altă ordine de idei, aș audia cu plăcere în curtea uzinei „Independența” bunăoară, o piesă de teatru care să dezbată frământările noastre, ale uzinei. Dacă am vedea mai multe piese din viața noastră, teatrul sibian și-ar câștiga o clientelă mai numeroasă, ar fi mai iubit de masa spectatorilor din oraș. Vrem într-adevăr să dăm Sibiului, locul ce i se cuvine în complexul spiritualității românești și, în felul acesta, să participăm la efortul de înnoiere al omului pe care îl pretinde partidul, la efortul de transformare a societății noastre într-o societate socialistă bogată în valori.

RADU POPESCU :

Vreau să subliniez importanța acestei declarații referitoare la prezența teatrului, în mijlocul oamenilor care muncesc. Nu numai

la prezența lui artistică, ci la marea lui capacitate educativă, la marea lui capacitate descifratoare de destine, de viață zilnică, ca și de perspectivă înaintată. În acest moment, însuflețit de aniversarea partidului, acest program este însuși programul dramaturgiei noastre, cu atât mai mult, al revistei noastre. Noi am meditat din totdeauna și, mai ales azi, punem un accent deosebit pe cererea, pe dorința de a avea într-adevăr o dramaturgie care să se contopească cu viața oamenilor, cu viața lor reală și cu problemele lor autentice — nu cu probleme false sau iluzorii, — o dramaturgie și un teatru care să cuprindă în el viața oamenilor, așa cum oamenii cuprind, în fond, în ei, viața teatrului.

RADU DOBRE BASARAB (actor, Teatrul din Sibiu) :

Pentru că publicul cititor al revistei „Teatrul” se împarte în amatori de teatru și specialiști, fiind prin forța împrejurărilor dintre cititorii de specialitate, vreau să ridic aici o problemă : în nenumărate turnee efectuate prin țară, am avut ocazia să mă întâlnesc aproape cu toți colegii mei de promoție și de generație. Mi se pare foarte important de discutat felul cum sînt „grădinarîi” actorii tineri. În afara citorva excepții, am impresia că nu există preocuparea constantă de a canaliza și de a forma actorul tânăr, dîndă ieșirea sa din institut. V-aș propune să discutați cu cîteva teatre despre felul în care ele se preocupă de formarea tineretului. E adevărat că se simte, în majoritatea teatrelor noastre, lipsa unui regizor, a unui animator, apt să modeleze actorul conform cerințelor teatrului nou. Ca să fiu mai bine înțeles, în discuția cu absolvenții promoției '64,

Radu Dobre Basarab (actor la Teatrul de Stat din Sibiu): „O întrebare: cum sint „grădinăriți” actorii tineri?”

sau la colocviul cu Teatrul Național din Iași, s-a punctat puternic această problemă. Cred că, deși pare o chestiune de strictă specialitate, în fond este problema de bază a viitorului teatrului românesc. De felul cum ne îngrijim acum de actorii tineri, de regizorii tineri, de dramaturgii tineri, vom avea teatrul de mâine.

HORIA LOVINESCU :

Cred că în discuțiile care au avut loc s-a ignorat în oarecare măsură un factor esențial: publicul. Să nu ne facem iluzii. Nu avem un foarte bun public de teatru, pentru că publicul nu este pus întotdeauna în situația de a lua contact cu cele mai bune realizări din teatrul nostru. Într-o stagiune teatrală, pe cuprinsul întregii țări există cel puțin șase-șapte spectacole de mare anvergură, de mare calitate. Ca să putem judeca competent teatrul, și ca noi, oamenii care

facem teatru, să putem judeca competent publicul, trebuie să ne cunoaștem prin intermediul unor asemenea realizări. Ținând seama de trecutul Sibiului, de interesul pe care îl manifestați dumneavoastră față de teatru, v-aș propune — acum mă refer la orașul Sibiu, dar propunerea e valabilă și pentru alte câteva mari orașe ale țării — să organizați în cursul unui an, un festival — termenul este folosit așa de des încât nu mai inspiră încredere — festival, la care să fie invitate o serie de teatre din țară și din București, care să prezinte aici cele mai bune spectacole. Acest lucru nu este irealizabil, deoarece fiecare teatru este interesat să facă o deplasare, știind că poate să conteze pe un anumit public, și pentru dumneavoastră ar fi important și interesant să luați contact, timp de o săptămână cu cele mai valoroase realizări din teatrul nostru național.

IOSIF NAGHIU :

Ca încheietor de pluton mi-e destul de greu să vorbesc la sfârșit. S-au spus aici foarte multe lucruri interesante, și eu m-am simțit foarte implicat în această discuție, mai ales când s-a vorbit despre dramaturgia nouă, modernă, sau de avangardă. M-am mirat totuși, că în această sală s-a rostit cu privire la acest teatru, cuvântul „absurd”. Cineva a spus că venind la teatru trebuie să învețe. Eu cel puțin, nu scriu ca să învăț pe cineva. Scriu pentru un dialog. Dacă acest dialog nu se realizează, greșeala poate fi a mea sau a celui spectator. Dar nu am de gând, și nu-mi voi propune niciodată, să învăț pe cineva cum să trăiască. În altă ordine de idei, pentru că redactorul șef al revistei „Teatrul” m-a invitat la aceste discuții, aș îndrăzni, în mod sportiv și bărbătesc, să spun câteva cuvinte despre revista pe care cu onoare o conduce. Lucruri bune și lucruri care mai pot fi corijate, ca să fie la fel de bune ca cele pe care voi începe să le laud. Din punctul meu de vedere, subiectiv și personal, am impresia că partea cea mai puternică, partea de beton a revistei, este cronică dramatică, susținută cu multă pertinentă de cronicari foarte buni. Mă miră că unii au spus că acești cronicari nu umblă prin provincie. Revista e plină de cronici din Sibiu, Timișoara, Piatra Neamț, Constanța, și eu, ca cititor bucureștean, uneori mă plictisesc pentru că nu am văzut aceste spectacole, însă imi dau seama că ele sînt necesare și publicarea lor reprezintă un act de cultură obiectiv și firesc.

Florin Piarsic spunea că el ține cu actorii; eu ca dramaturg țin cu dramaturgii, și am impresia că la sectorul de dramaturgie contemporană originată, revista „Teatrul” ar mai avea un cuvînt de spus. Tovarășul Radu Popescu a declarat că o revistă de teatru, de specialitate, care nu e interesată de fenomenul dramaturgiei originale contemporane, pe jumătate nu-și îndeplinește menirea. Eu

*Florin Piersic în replică și
...în interpretare*

n-aș exagera într-atât, aș spune că poate nu și-o îndeplinește poate doar pe un sfert. Revista „Teatrul” publică aproape în fiecare număr o piesă de teatru, deși nu în toate numerele revistei am citit acele piese de teatru, pe care le aștept. Vă cer iertare că sînt atît de aspru, dar uneori revista nu și-a îndeplinit într-adevăr, decît pe jumătate menirea cînd a publicat piese slabe, piese de factură literară scăzută, piese care puteau deruta și gustul cititorilor. Nu vreau să dau nume de piese și autori, însă am convingerea că și tovarășul Radu Popescu e de acord cu mine măcar pe sfert! Evident, că aruncînd o asemenea piatră în frumoasa grădină a revistei „Teatrul” ar trebui să justific cele spuse de mine prin numele unor autori dramatici, pe care aș dori să-i citesc cu piese, și repet, cu piese și nu cu păreri și articole critice. Aș dori să citesc în „Teatrul” piesele lui Marin Sorescu, ale lui Radu Dumitru, ale lui Leonida Teodorescu și a foarte multor altor dramaturgi tineri. Aș dori ca revista „Teatrul” să se implice mai mult în lupta pentru cîștigarea unor poziții avansate în publicarea dramaturgiei originale, care are încă foarte multe texte în sertar și foarte puține publicate.

RADU POPESCU :

Tovarăși și tovarășe, vă mulțumim pentru participarea dv., francă și deschisă, la ceea ce am dorit noi în special să realizăm, adică un dialog.

